

Museokäynnit lukemisen innoittajina

Turre Laivakoiran matkassa sekä Meritähti ja muita muistoja maailman meriltä

Rauman merimuseo kehitti uuden, lapsille suunnatun "Laivakoiran satumainen seilaus"-opastuksen. Opastusta pilotoi Rauman normaalikoulun 1b-luokka.

Rauman merimuseon sivuilla kerrotaan, että Laivakoiran satumainen seilaus perustuu Margaret Wise Brownin 1953 ilmestyneeseen alkuperäisteokseen *The Sailor Dog*, joka julkaistiin uudelleen vuonna 1981. Kirja on julkaistu Tammen kultaiset kirjat -sarjassa nimellä *Laivakoira*. Tarina vie lukijan Turre-koiran mukana purjelaivalle, haaksirikkoon, kaukaiselle saarelle ja lopulta onnellisesti takaisin kotiin. Opastus on suunnattu 3–6-vuotiaille lapsille, mutta se sopii myös 1.-luokkalaisille. Opastuksessa seurataan väljästi *Laivakoira*-kirjan tarinaa, joten museoon tulevan ryhmän on hyvä tutustua kirjaan ennakolta. Niinpä ennen ”seilaukseen” osallistumista valmistauduimme hyvin. *Laivakoira*-kirja luettiin tarkasti, ja siitä keskusteltiin kuvien avulla laajasti. Aihe kiinnosti oppilaita huomattavan paljon, vaikka siinä oli heille tuntematonta sanastoa.

Oppilaat tiesivät, että purjelaivaa kuljettaa tuuli ja että ankkuri laitetaan veteen, jotta laiva pysyy paikallaan. Neljä oppilasta tunsikin kirjan entuudestaan ja kertoi, että sitä oli heille luettu. Lukemisen ohessa kirjan kuvat heijastettiin dokumenttikameralla näytölle.

Oppilaiden omat merikokemukset liittyivät enimmäkseen laivaristeilyihin. Moni oli ollut kesällä laivalla ja tavannut Ville Vikingin ja Harri Hylkeen. Joillakin oppilailla oli mökillä soutuvene tai ”sellainen vene, jossa on moottori”. Yhdessä keskusteltiin sellaisista kirjassa esille tulleista sanoista kuin purjeet, ankkuri, kaukoputki, sukellusvene, majakka, kajuutta, lamppu, pyöreä ikkuna, laivansänky, ajopuu ja aarrearkku. Ainakin kajuutta ja ajopuu olivat oppilaille ennestään tuntemattomia sanoja.

Museossa meitä odotti opas Jenny Ranta. Aluksi katsottiin pienoismallilaivan kantta ja purjeita. Samalla selvitettiin, missä olivat ankkuri ja kajuutta. Menimme ulos ja jo kaukaa ”kuului kajuutasta Turren kuorsaus”. Menimme sisälle kajuuttaan ja herätimme Turren, joka nukkui laatikkosängyssä. Sitten katsottiin Turren pesupaikkaa, ja opas kertoi, että vettä nostettiin laivan kannelle merestä tai kerättiin sadevettä. Ulkona museon edessä koetettiin ryhmänä nostaa ankkuria. Sisällä puhuttiin hylyistä ja katsottiin niiden pienoismalleja. Yhdessä keskusteltiin myös siitä, että myrskyssä laiva

voi ajautua karille. Turren laiva ajoi karille, mutta siitä ei tullut hylkyä, sillä se ajautui rantaan. Kurkistimme vuoron perään laivan pyöreään venttiili-ikkunaan. Käsi kädessä oppaan johdolla jatkettiin merimatkaa. Opas kertoi, että Turre korjasi laivan ja lähti kaukaisiin maihin. Museossa oli esillä myös appelsiineja. Keripukki oli hassusta nimestään huolimatta vaikea sairaus. Matkan aikana piti syödä hedelmiä, jotta pysyi terveenä.

Tämän jälkeen tutustuimme merimiesten matkamuistoihin, katsoimme hain hampaita ja kaskelottivalaan leukaluuta. Kurkistimme myös laivan hellan kattilaan. Opas kertoi, että merimiesten ruokana oli puuro ja hernekeitto ja hernekeitto ja puuro. Lapset tunsivat lapskoussin ja tiesivät sen merimiesten ruoaksi. Pelastusrenkaista luettiin laivojen nimiä ja pelastusrenkaiden käyttötarkoitus selvitettiin. Kaukoputkella etsittiin oppaan mainitsemia esineitä, ja Turren laivan lamppukin löytyi. Tutustuimme eteisessä majakan valoon, joka auttoi merimiehiä olemaan ajamatta karille.

Saimme vierailulta mukaamme merimuseon leimalla varustetut *Turre Laivakoira* -väritystehtävät, joita sitten koulussa innokkaasti väritettiin ja keskusteltiin samalla mieluisasta käynnistä. Turre-aihetta toteutettiin lisäksi luokan käsityötunneilla.

Meritähti ja muita muistoja maailman meriltä

Koska merimuseon näyttelykierros ”Laivakoiran satumainen seilaus” oli herättänyt oppilaissa suurta innostusta, ryhdyimme valmistelemaan käyntiä Rauman museon Marelan Meritähti-näyttelyyn. Meritähti ja muita muistoja maailman meriltä -näyttely esitteli kirjavan kokoelman raumalaisten merimiesten maailman meriltä tuomia matkamuistoja. Museon sivuilla kerrotaan, että Rauman museon ensimmäinen näyttely avattiin Raatihuoneella vuonna 1910, jolloin museon kävijät näkivät monia ulkomaisia, pääasiassa luonnontieteellisiä ja etnografisia esineitä. Samanlaisia esineitä oli koottu uuteen näyttelyyn. Näitä olivat muun muassa valaan selkänikama, täytetty boakäärme, borneolaiset myrkkynuolet ja Vesuviuksen tuhka. Lasipurkkirivistössä oli jopa tölkki, johon oli säilötty Alaskasta 1900-luvun alussa tuotuja lohenpoikasia. Suurin osa eksoottisista matkamuistoesineistä oli päätynyt museolle 1800–1900-lukujen taitteessa.

(Marela – Museo – Rauman kaupunki; Merimiehet toivat matkoilta monenlaisia muistoja. LS-24.)

Ennen museokäyntiä tutustuimme Marelaan. Katsoimme kuvia sekä Internetistä että Marela-kirjasta (Nurmi-Nielsen & Lybeck, 1983). Lisäksi tutustuimme Marela-postikortteihin ja esitteisiin sekä teimme Marela-palapelejä. Kerroin alustavasti Marelassa asuneen Granlundien laivanvarustajaperheen vaiheista. Jokainen oppilas sai oman Marela-museoesitteen. S2-oppilaiden koteihin vietiin lisäksi saksan- ja englanninkielisiä esitteitä. Muutama oppilas mainitsi käyneensä Marelassa aikaisemmin. Tutustuimme vielä ennen vierailua Vanhan Rauman karttaan ja katsoimme siitä tulevan kulkureittimme.

Keskustelumme matkamuistoista antoivat hyvän pohjan oppilaiden kouluun tuomat ”kesämuistolaatikot”, joihin he olivat kesän aikana keränneet omia matkamuistojaan, kuten simpukoita ja hienoja kiviä. Lisäksi opettaja kävi Meritähti-näyttelyssä tekemässä ensiluokkalaisille sopivat tehtävät. Tehtävissä tarvittiin yhteistyötaitoja ja jo hieman luku- ja kirjoitustaitoa.

Koko matka Marelaan oli opetustapahtuma. Pysähdyimme Vanhan Rauman rajalle ja teimme havaintoja siitä, miten rakennukset muuttuvat. Matkamme varrella olivat Vanha Raatihuone ja Rauman tori. Torilta näkyi Pyhän Ristin kirkko. Marelaan sisään mentäessä käytöstävät olivat hyvin mielessä: tervehdittiin ja otettiin lippalakit pois päästä.

Salin lattialla istuen oppilaat kuuntelivat oppaan lyhyttä ja selkeää, noin kymmenen minuutin opastusta. Opas kertoi talossa asuneesta varakkaasta Granlundin perheestä, laivanvarustuksesta, kaakeliuuneista ja niiden lämmittämisestä sekä siitä, että talossa oli jo varhain puhelin ja sähkö.

Sitten siirryimme Meritähti-näyttelyyn, joka oli kahdessa huoneessa. Oppilaat liikkuvat kuudessa ryhmässä, jotka olin suunnitellut etukäteen. Kaikissa ryhmissä oli lukutaitoinen oppilas tai oppilaita. Erityisesti S2-oppilaat tarvitsivat toisen oppilaan apua. Ensimmäisessä huoneessa oppilaat etsivät tehtäväpaperissa mainittuja jännittäviä esineitä. Tämä vaati jo jonkin verran lukutaitoa ja sitäkin enemmän yhteistyökykyä. Esineiden etsiminen oli kuitenkin motivoivaa. Mielipidekysymyksistä pidettiin, sillä niissä piti löytää esimerkiksi jännittävin esine ja suosikkieläin.

Toisessa huoneessa tutkittiin merirosvon aarrearkkia ja oppilas saattoi kuvauttaa itsensä merirosvona. Gabriel Granlundin laivojen vieminen kartalla satamiin ja palapelit vaativat aikuisen apua. Oppilaat tunsivat hyvin kaukaisten maiden eläimiä kuvatauluista. Solmujen tekeminen oli useimmille liian vaikeaa, mutta yritystä kyllä oli. Oppilaat olisivat halunneet vielä tutkia muuta taloa tarkemmin, ja lupasinkin, että tulemme uudelleen. Lopuksi siirryimme Marelan pihalle syömään ”laivakorppuja” ja juomaan mehua. Ne auttoivat jaksamaan paluumatkan. Seuraavana päivänä kävimme yhdessä läpi oppilaiden vastauksia mielipidekysymyksiin sekä puhuimme matkalla nähdystä asiasta. Teimme vihkoon muutaman sanan muistiinpanot kuvituksen kera ja katselimme museossa otettuja kuvia.

Kirja kaiken ytimessä -hankkeen lukukummitoiminnan ansiosta olimme lukeneet paljon meriaiheisia lastenkirjoja. Molemmat museokäynnit liittyivät lisäksi opetuskokeiluun Ensiaskeleita maailmanperintöön, joka on julkaistu kirjassa Maailmanperintö ja kulttuurikasvatus – World Heritage and Cultural Education (Kokkonen 2019). Museokäyntien jälkeen luokassa oli oikea ”merikirjojen buumi”. Luokan takapöydällä oli tarjolla runsaasti paitsi meriaiheisia satukirjoja myös tietokirjoja esimerkiksi laivoista. Osa kirjoista oli koulun kirjastosta, osa Rauman kaupunginkirjastosta ja osa opettajan omasta hyllystä. Tässä yhteydessä huomasin, että iso osa kirjoista kertoo merirosvoista. Pohdiskelin, mahtakohan oppilaille syntyä käsitys, että kaikki merimiehet ovat merirosvoja. Oppilaiden suosikkikirjaksi nousi Lööfin (1987) kirja ”Vaarini on merirosvo ja kaksi muuta satua”, joista ensimmäinen satu vaarista luettiin oppilaiden pyynnöstä kahteen kertaan. Kirjoja luettiin ja katseltiin yhdessä useampi viikko. Vähitellen kehittyi niidenkin oppilaiden lukutaito, jotka eivät vielä elokuussa osanneet lukea. Tämän merikirjojen suosion keskeytti oikeastaan vasta opiskelijoiden marraskuussa pitämä ”Pelottavien kirjojen tunti”, jonka jälkeen merirosvot vaihtuivat kummituksiin, mörköihin ja hirviöihin. Pienetkin oppilaat rakastavat jännitystä.

Lähteet

Kokkonen, O. 2019. Ensiaskeleita maailmanperintöön. Teoksessa Metsärinne, M., Heino, T., Korhonen, R. & Esko, M. (toim.) Rauman normaalikoulu. Teacher training school. Turun yliopisto. 168–187.

Marela – Museo – Rauman kaupunki. <https://www.rauma.fi/museo/marela/>. Viitattu 20.8.2019.

Marela-näyttelyt. <https://www.rauma.fi/tapahtumat/tapahtuma/meritahti-ja-muita-muistoja-maailman-merilta-nayttely/>. Viitattu 20.10.2018.

Merimiehet toivat matkoilta monenlaisia muistoja. LS-24.
<https://ls24.fi/uutiset/merimiehet-toivat-matkoiltaan-monenlaisia-muistoja>. Viitattu 23.10.2018.

Nurmi-Nielsen, A. & Lübeck, J. 1983. Marela – kaksi ja puoli vuosisataa Rauman historiaa. Rauman museon julkaisuja.

Rauman merimuseo.

<https://www.rmm.fi/suomi/tilavuokraus/opastuspalvelut/laivakoiran-satumainen-seilaus>. Viitattu 22.10.2018.